

Johannes Møllehaves prædiken 3. søndag efter trinitatis

Taler

Johannes Møllehave
Præst og forfatter

Omstændigheder

Hverken dato eller sted kendes, hvorfor dateringen er bogens udgivelsesår

Prædikentekst

Lukasevangeliet kapitel 15, vers 1-10

Johannes Møllehave parafaserer over hele kapitel 15 i Lukasevangeliet, der bl.a. rummer lignelsen om den fortabte søn.

I begyndelsen var ordet – eller i begyndelsen var fortællingen. Alt lever i den gode historie.

Den rummer det forbigangne og det kommende, og enhver der hører den ser sig selv i den.

Det var Lessing som sagde, at gode historier er som spejle. Når det er en abe der kigger ind, skal man ikke vente, at det er en apostel der kigger ud.

Den seneste Årshushistorie fortæller, at Århusianerne nu har opfundet det mest geniale bordkort: De lægger et lommespejl ved kuverten, og når man så bøjer sig over bordet og ser sig selv i spejlet, siger man: Nå, her sidder jeg!

Sådan er det også med fortællingen. Man hører den og ser sig selv i spejlet: Der er din plads!

Er næsten ikke alle historier bygget over den samme model? Når man om dannelsesromanerne i forrige århundrede sagde, at de kunne indpasses i et skema der hed *hjem – hjemløs – hjemme*, er det så ikke netop det skema, der ligger bag fortællingen om den fortabte søn?

Vi begynder med en situation, der ligner eventyrets: sønnen, der vil ud og se sig

om i verden. Men han vinder hverken prinsessen eller det halve kongerige. Han opnår kun at sætte alt over styr og reducere sig selv til et absolut minimum. Han mister ikke alene sin formue, som han havde forlangt på en måde der måtte gøre faderen ulykkelig. At kræve sin arv forud var at regne sin far for død. Han mistede ikke bare sin formue, han mistede også sin frihed og sig selv. Derfor har han heller ikke anden mulighed end at "gå i sig selv", som det hedder i fortællingen, dvs. vende tilbage til faderen, men når han nu gør det, kan det kun ske på et lavere plan. Han kan ikke længere være hans søn, men højst håbe på en plads som daglejer.

Det er en handling som er den omvendte af eventyrets rejse. Helten vokser ikke ved at møde farer og prøvelser som i eventyret. Han skrumper ind, indtil han næsten ikke er der mere.

Og så begynder hjemrejsen, dels den bogstavelige rejse hjem, og dels den indre hjemrejse mod erkendelse af hvem han egentlig er. Han er ikke den unge herre, men en elendig forskudt daglejer, der må tigge om en plads i huset.

Indtil dette punkt har fortællingen formet sig som en tragedie, det begyndte så godt med penge og fremgang, og det endte så galt det kunne ende: hos svinene. Det blev en tragedie om hvordan et menneske kan tabe både sine penge, sin position, sin identitet og sin frihed. (Lars Tjalve).

Set fra sønnens synspunkt i det fremmede er der ikke andet end tragedie i den historie. Han er hjemløs og har høstet en bitter tragisk erfaring af frihedens høje pris.

Men nu er fortællingen slet ingen tragedie, men en komedie, som rummer den pointe, at mens han går i sig selv og ydmyger sig og begiver sig på hjemrejsen, så venter der ham en modtagelse, der slår bunden ud af enhver forventning. Han opnår det som i eventyret hedder at vinde prinsessen og det halve kongerige. Han opnår det ikke i det fremmede men derhjemme.

Selvom han har sat alt over styr, og derfor ikke længere kan betragtes som søn og arving, genindsætter faderen ham i alle rettigheder, hvad der fortælles hele tre gange: klædning, ring og sandaler – altsammen tegn på at han hører hjemme.

Og faderen kommer ham i forkøbet. Før han får sagt alt det, han havde tænkt sig

at sige, falder faderen ham om halsen og kysser ham. Historien klinger ud i den store fest, som vi kender fra andre af Jesu lignelser, fra lignelsen om kongesønnens bryllup og den store nadver for eksempel.

Der festes som om det ikke var en hjemvendt søn, men en æresgæst, der kom på besøg. Det drejer sig jo også efter faderens ord om en der var død, men blev levende.

Sønnen sættes ind i den sammenhæng, der giver ham liv og gør det klart for ham, hvem han er. Intet menneske kan leve uden at høre til nogetsteds, men faderens modtagelse viser jo hvor han hører til og hele tiden har hørt til – derfor *glæden*. Hvis der er noget vi kan spejle os i i den historie, så er det vel historiens andet afsnit, hvor sønnen føler sig fremmed for sig selv og den verden han lever i. Hans følelse af ikke at være til for nogen. Salmedigteren siger at fortabelsen viser sig i at verden bliver *forvildet og øde*.

Vi kender hverken vores verden eller os selv, men vi kender en stor tomhed. Og for den der ikke ved hvem han selv er, for den der har tabt sig selv, findes der ikke nogen større befrielse end faderens glæde, da hans øjne sagde: *Er det dig?*

For mens jeg selv går rundt og har frygteligt svært ved at finde ud af hvem jeg er, og hvad mit liv betyder, så er der ét sted i verden jeg har identitet, og det er der, hvor et par glade øjne møder mig og spørger: *Er det dig?*

Og så er der altså den anden søn, ham der ikke kan tåle synet af sin fortabte bror. Han er bitter og fornærmet. Det ligner ikke noget at holde fest for den fortabte.

Det er vigtigt at forstå, at lignelsen viser at faderen er ens overfor begge sønner. Til den sure og fornærmede siger han: *Alt mit er dit*. Sådan taler den kærlighed, der ikke søger sit eget. Den kærlighed der søger sit eget gør naturligvis forskel på mit og dit. Den fortabte søn søgte eget allerede fra det øjeblik hvor han sagde: Giv mig *min* arv. Og den hjemmeboende bror søgte sit eget, da han bittert sagde: Mig har du aldrig holdt fest for. *Min, mit og mig*.

Men faderen søgte ikke sit eget. Han sagde til dem begge: *Alt mit er dit*. Det er utrolige ord. Sådan taler kærligheden, undertiden også vores egen skrøbelige kærlighed, når vi flytter sammen og siger: Nu vil vi ikke længere sige mit og dit, nu er vi fælles om det hele, og nu hedder det *vores*.

Men den dag kommer måske, hvor vi siger mit og dit igen. Ved en skilsmisse slås folk jo altid om dit og mit.

Faderens kærlighed var den kærlighed der ikke søger sit eget. Derfor sagde han ikke mit er mit, og jeg finder mig ikke i jeres opførsel! Nej, den kærlighed sagde: Alt mit er dit; og derfor håbede den alt, troede alt, udholdt alt.

En jødisk far kunne regne en søn for død, når han opførte sig som den fortabte søn.

Jeg husker at faderen til en jødisk ven jeg havde gik ind i synagogen og tændte det lys man tænder, når man har mistet sin søn, når ens søn er død. Han var ikke død, men han havde giftet sig med en ikke-jøde – meget mod forældrenes ønske. Og ville han ikke lytte til sin far, så var han død for sin far. Og faderen gik til synagogen og tændte det lys man tænder, når man ikke har nogen søn mere. Jeg tror ikke jeg nogensinde har mødt en far, som holdt mere af sin søn. Jeg havde så ofte været i hjemmet, men her var grænsen altså trukket, og den var definitiv. Sønnen var død, og faderen ville aldrig se ham igen. Der var ikke et eller andet lille skjult håb. Det var døden, og når et menneske dør fra én, regner man ikke med, at det kommer på besøg.

Det kunne faderen i vores fortælling altså også have gjort. Han kunne have sagt: Mit er mit og jeg finder mig ikke i at blive behandlet på den måde af min egen søn. Han kommer her og tager hvad der er mit, mens jeg endnu lever. Han kommer og krænker mig ved at sige: Jeg regner dig for død. Giv mig den formue jeg skal arve efter dig! Og så rejser han fra mig og solder de penge op, som endnu er mine. Faderen kunne i sin krænkelse have tændt et lys for sin fortabte søn og sagt: Måske er han levende, men for mig er han død. Jeg vil aldrig mere se ham for mine øjne.

Han siger det modsatte. Han siger: Alt mit er dit. Tag hvad du vil have.

Og det lys der brænder for sønnen, mens han ødelægger sig selv i det fremmede er kærlighedens lys, for faderen elskede ham med den kærlighed, der ikke søger sit eget – og den kan ikke forbitres eller fornærmes.

Da han siger om sin fortabte søn: Han var død, men er blevet levende, så mener

han ikke: Han var død for mig i hele den tid, han var i det fremmede. For i faderens kærlighed var han hele tiden levende.

Nej, han mener: Han var død for sig selv. Verden var blevet tom, forvildet og øde. Der hvor vi lever uden tro og håb og kærlighed, der er vi midt i de dødes rige – om vi så strutter aldrig så meget af sundhed.

Der hvor vi er til for kærligheden, der er vi i de levendes land, ligegyldigt hvordan det står til med vores sundhed, ja selv når vi er døde. At være levende er altid at være til for kærligheden. Selma Lagerlöf har skrevet en roman, der er bygget over denne fortælling. Men i hendes bog er det ikke en fortabt søn, men en fortabt datter der er hovedperson.

Jan Andersson i Skrolykke fik et barn, og mens det kom til verden, sad han udenfor og tænkte: Det er akkurat den værste ulykke, der kan hænde os. Slid har jeg haft nok af, og nu må jeg til at slide dobbelt så meget, men hidindtil har jeg da i det mindste haft fred om natten. Nu skal den unge vel ligge og skråle, så jeg heller ikke kan få nattero.

Så kommer han ind i stuen og jordemoderen lægger en lille levende bylt i armene på ham.

Der stod han nu med noget i hænderne, der var varmt og blødt og pakket ind i et stort sjal. Sjalet var slået så meget til side, at han kunne se det lille rynkede ansigt og de små visne hænder. Han stod og spekulerede på, hvad kvindfolkene vel tænkte sig, han skulle tage sig til med det, jordemoderen havde lagt i favnen på ham, da han fik et stød, så det gav et sæt i ham og barnet. Det kom ikke fra nogen af de andre, men om det gik fra den lille pige til ham eller fra ham til den lille pige, det kunne han ikke klare sig.

Straks efter gav hans hjerte sig til at banke i brystet på ham, som det aldrig før havde gjort, og i samme øjeblik var han ikke længer forfrossen, og han var ikke forknytt og bekymret og heller ikke gnaven, men det var godt alt sammen. Det eneste, der ængstede ham, var, at han ikke kunne begribe, hvorfor det bankede og hamrede sådan inden i ham; han havde jo hverken danset eller løbet eller klatret på stejle bjerge.

“Å, værsgod og læg hånden her og føl!” sagde han til jordemoderen. “Jeg synes,

mit hjerte banker så sært.”

“Ja, I har ordentligt hjertebanken,” sagde jordemoderen. “Det plejer I måske at have?”

“Nej, jeg har aldrig haft det før,” forsikrede han. “Aldrig sådan da.”

“Er I syg? Har I ondt nogen steder?”

Nej, det havde han da ikke.

Da kunne jordemoderen ikke forstå, hvad der var i vejen med ham. “Jeg vil dog for en sikkerheds skyld skille jer af med barnet,” sagde hun.

Men da følte Jan, at barnet, det ville han ikke af med.

“Nej, lad mig beholde den lille tøs,” sagde han.

I det samme må kvindfolkene have læst noget i hans øjne eller hørt noget i hans stemme, der fornøjede dem, for jordemoderen trak på smilebåndet, og de andre lo ganske højt.

“Har I aldrig før holdt så meget af nogen, Jan, at I har fået hjertebanken for hendes skyld?” sagde jordemoderen.

“Næ-æ,” sagde Jan.

Men i det samme forstod han, hvad det var, der havde sat hans hjerte i gang. Og ikke nok med det, men det begyndte også at gå op for ham, hvad der havde været i vejen med ham hele hans liv. *For den der aldrig mærker noget til sit hjerte hverken i sorg eller i glæde, han kan vistnok ikke regnes for et rigtigt menneske.*

Og så skal de navngive den lille pige, men hvordan finder de et navn der er fint nok til det lille mirakel.

Jan finder på råd. Han stiller sig uden for huset, besluttet på at spørge den første fine dame der kommer forbi, hvad hun hedder. Men de bor nu så ensomt og på så øde et sted, at dagen går uden at et menneske kommer forbi. Da traf det sig, at

solen hen under aften, den havde været skjult det meste af dagen, sendte et par stråler ned på barnet, som Jan stod med på armen. "Måske du ovenikøbet vil være hendes Gudmoder?" sagde Jan fra Skrolykke.

Men solen svarede ikke noget herpå...

"Jeg synes, du talte med nogen," sagde hans kone.

"Det var en meget fin dame, der gik forbi. Men hun havde så travlt, at jeg knap fik sagt goddag, før hun var borte igen."

"Men herregud dog! Og nu har vi ventet så længe. Så fik du vel ikke spurgt hende, hvad hun hed?"

"Jo, hun hed Klara Fine Gulleborg, så meget fik jeg da ud af hende." Og sådan kom barnet til at hedde Klara Fine Gulleborg.

Med al den ømhed Selma Lagerlöf nu kan digte med, fortæller hun om det inderlige forhold mellem far og datter. Sytten år gammel rejser datteren hjemmefra og går fortabt – og historien er bygget op som en parallel til historien om den fortabte søn. Det vil føre for vidt at genfortælle romanen her – den hedder *Kejseren af Portugalien* – og handler om en kærlighed, der holder ud med den fortabte, en kærlighed der ikke søger sit eget, men ofrer sig og redder et menneske.

Den handler som den fortabte søn om et menneske, der mødte en større kærlighed end det fortjente...

Det er den eneste historie, der er værd at fortælle. Derfor fortæller Jesus den tre gange: om fåret, mønten og sønnen, for at den som har øre at høre med virkelig skal høre den.

Historierne handler alle tre om Gud, som er gået ud og har søgt og fundet, ikke om en fjern skjult Gud, der lader sig finde af de såkaldte religiøst søgende, men om en Gud der har fundet.

"Men da han endnu var langt borte, så hans far ham og ynkedes inderligt og kom løbende og faldt ham om halsen og kyssede ham."

Den lignelse handler om Gud, der løber begge sine sønner i møde, ham der gik tabt i sin frihed som blev til last, og ham der gik tabt i sin rethaveriskhed, der blev til selvgodhed. Han løber dem begge i møde og siger: alt mit er dit.

Men da han endnu var langt borte... løb faderen ham i møde.

Langt borte, i en verden der var tom og forvildet og uden lystighed. Da han endnu var langt borte ... Derfor kommer historien os så nær, for vi er som den fortabte søn – og så løber han os i møde med sit ord. Som hyrden der løb efter fåret, som kvinden der ledte alt igennem efter mønten, som faderen der løb sin fortabte søn i møde. Om en sådan Gud handler lignelserne. Derfor skal du omvende dig og tro evangeliet, for omvendelse er ikke andet end at opdage, at du ikke skal søge i din tomhed – men lige omvendt – høre, at du er fundet – og tro evangeliet. Og det bliver du aldrig færdig med.

Du må igen og igen høre evangeliet om Gud, der kom løbende og fandt dig og lod dig sige, at nu er du fundet, nu er alt mit også dit.

Forhåbentlig kan du glæde dig mere end den sure bror i lignelsen. Om han gik med ind til festen eller blev udenfor i sin fornærmelse, det afgør du ved din måde at høre historien på.

Forhåbentlig kan du glæde dig.

“For den der aldrig mærker noget til sit hjerte – hverken i sorg eller glæde, han kan vistnok ikke regnes for et rigtigt menneske.”

Alt mit er dit.

Alt.

Og ikke bare dit, som var fortabt på den ene måde, men også dit som var fortabt i ikke at kunne glæde dig rigtigt med de andre.

Op da, I troende, Herrens udkårne,
kender dog Faderens kærlige sind!
Hjertens fortrolige, som hans enbårne,

trænger i favnen ham tættere ind,
takker for den uskatterlige ære,
at I hans sønner og døtre må være!

Kilde

Johannes Møllehave: "Hvor kærligheden bor. 60 udvalgte prædikener", s. 339-348. Lindhardt og Ringhof. 1997

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

3. søndag efter trinitatis, Første tekstrække, Prædiken, Prædikener fra 1900-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/johannes-mollehaves-praediken-3-sondag-efter-trinitatis>